

AGING AND ELDERLY IN MONGOLIAN AND TURKISH PROVERBS FROM THE SOCIOLOGICAL VIEWPOINT

AYŞE CANATAN*

ABSTRACT

Aging is inevitable process of life. In every society and in every time people evaluate ages. Every age stage has special characteristics in our social life. Societies' expectancies are roughly similar. Socialization is a very important process to advance the members of society. Since ancient times people transfer experiences to new generations with several ways. Most of the societies choose similar ways for transferring information to the future of their societies. Art and literature are more effective ways to say something people easy to remember. Proverbs are popularly defined as short expressions of popular wisdom. People remember them for ages. Mongolian and Turkish culture have some similar characteristics that depending on living in Asia. In this study some proverbs which are related to aging or elderly were analyzed in a frame of sociology of aging and social gerontology. This study is based on the book *Moğol Atasözleri (Mongolian Proverbs, 2010)* published by Turkish Culture Research Institute. As a result it was determined that several proverbs are similar in meaning in Mongolian and Turkish societies.

Keywords: Mongolian proverbs, Turkish proverbs, aging, elderly

* Gazi University, Ankara, Turkey

aysecanatan@hotmail.com

Yüzyıllarca aynı coğrafyada ve aynı kültür çevresi içinde yaşayan Türkler ve Moğollar arasında pek çok ortak özellik görülmektedir. Bu ortak özellikler atasözlerinde de bulunmaktadır. Türk ve Moğol atasözleri karşılaştırıldığında yapısal olarak kalıp ve ritim açısından benzediği dikkat çekmektedir. (Gül, 2003/5: 45-64, *Türkbilig*, Moğol Atasözleri)

Sözlü kültürdeki ahenk öğrenmeyi ve hatırlamayı kolaylaştırır. Bu çalışmada amacımız atasözlerini biçimsel açıdan değerlendirmek değil de taşıdığı anlam açısından, kültüre yaptığı etki açısından ele alacağız. Bülent Gül'ün hazırladığı Moğol Atasözleri kitabından içinde yaşlılarla ilgili olanlar seçildi ve benzer Türk Atasözleri ile karşılaştırıldı. Anlam olarak ne içerdiğine, yaşlılık için olumlu mu yoksa olumsuz mu olduğuna bakılarak sınıflandırıldı. Geçmişten günümüze nesiller boyu aktarılarak gelen atasözleri sözlü kültürün sürdürülmesini sağlayan akılda kalıcı, kısa ve öz ses uyumu olan şiirsel anlatımlardır.

Toplumsal yaşamda yaşlı insanlar uzun yıllar yaşanmışlığın birikmiş deneyimlerin yaşayan canlı örneği olarak bulunurlar. Atasözleri, onların geçmişe bakarak yaptığı değerlendirmeler veya çıkarımlar olup, olumsuz tecrübeleri tekrarlamamak veya olumlu tecrübeleri pekiştirmek adına ortaya çıkmış öğütler, geçmişten aktarılan bilgi birikimleri ve babadan oğula bırakılmış nasihatlar gibi ele alınabilir. İnsan yaşantısında bilgi çok önemli bir yer tutar, bir insanın ömrü her şeyi deneyerek öğrenmesine izin vermez. Fakat bireyler kendinden öncekilerin ürettiği bilgiyi kullanarak hayata yenilikler katabilir. İşte bu nedenle Atasözleri toplum, üyelerini yetiştirirken rehber gibi rol alır. Gelişim süreci içinde araya giren tüm değişkenler aslında sosyalleşme sürecine hizmet eder. Sosyalleşme sürecinin sözel araçlarından biri olarak işlev gören atasözleri söylenecekleri dolandırmadan kısa ve öz, şiirsel bir nitelikte ifade eder. Böylece söyleneceklerin akılda kalması kolaylaşmış olur.

Yaşlanma doğumla birlikte başlayan bir süreçken, yaşlılık, çocukluk, gençlik ve orta yaş döneminden sonra gelen yaşamın son evresi olarak anılır. Bu dönemde fiziksel bir gerileme dikkati çekecek kadar kendini gösterirken, uzun yılların birikimi ya da “hayat tecrübesi” doruğa ulaşmış ve yaşama dair birikimleri genç nesillere aktarmaya hazır hale gelmiştir. İlk çağlardan beri filozoflar ve bilginler yaşlılık hakkındaki fikirlerini dile getirmişlerdir. Kimine göre “yaşlılık iyileşmesini dört gözle beklemediğimiz tek hastalıktır” ya da “yaşlılık, ölümün acısında gençlik zevklerini yasaklayan bir diktatördür” veya F. L. Wright'ın dediği gibi “asıl iş yaşlanmadan büyümekte” Cicero için ise “Yaşlılık: yaşamın tacı, oyunumuzun son perdesi” dir. Cicero'nun sözü yaşlılığın aslında ne kadar önemli bir dönem olduğunu vurgulamaktadır.

Günümüzde toplumlar hızla yaşlanma sürecine girmişlerdir. Gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarda teknoloji ve tıptaki gelişmeler nedeniyle salgın hastalıkların azalması ve

doğum oranının azalması dolayısıyla bebek ölümlerinin azalmasına yol açmıştır. Bu durum insanların daha uzun yaşamasına ya da nüfusun hızla yaşlanmasına yol açarak, nüfus içindeki çocuk oranının azalmasına, buna karşılık yaşlı oranının artmasına sebep olacaktır. Batı toplumlarının çoğu bu nüfus tablosunu ve getirdiği sorunları şimdiden yaşamaya başlamışlardır.

Geçmişte toplumlarda teknoloji hızlı değişmediği için yaşlıların tecrübesi birikimi oldukça değerli olmasına rağmen gençlik ve yaşlılık kıyaslamalarının ve gençlikten yaşlılığa geçişin daha keskin olduğu görülmektedir. Toplumsal yaşantıda insanın gücü, yapabilme kapasitesi geçmişte, günümüze göre daha fazla dikkati çekmekte ve önem taşımaktaydı. Günümüzde insan enerjisi yerine geçen teknolojik gelişmeler hayatı kolaylaştırıp gençle yaşlı arasındaki farkı azaltmıştır. Ancak fizyolojik değişimleri tamamen ortadan kaldıracak bir teknoloji olmasa da yaşlanma sürecini yavaşlatan yeni buluşlar ortaya çıkmıştır. Geçmişle günümüz kıyaslandığında bugün yaşlı olmak daha avantajlı görünmekle birlikte teknolojiye zorunlu olarak ayak uydurmak gibi bazı zorlukların olduğu da bir gerçektir.

Toplumsal hayatta halkın her konuda birikimini sözel olarak bir nesilden diğerine aktarma eskiden oldukça önemliydi. Sözel kültür dilden dile kulaktan kulağa aktararak devam ederdi. Günümüzde sözün yerini yazı aldı ve bireyselleşmenin artmasıyla yalnızlaşan insanlar bildiklerini, düşündüklerini ve inandıklarını sözlü olarak aktarma şansını giderek kaybetmektedir. Atasözlerine bakıldığında toplumsal hayatın her durumunu ele aldığı, geçmişten geleceğe öğütler, ipuçları sağladığı görülmektedir. Geçmişte toplumsal yaşamda gündelik hayatı yaşarken işlevsel olan atasözleri bugün daha çok edebiyat birikimi açısından ele alınmaktadır.

I. YÖNTEM

Bu çalışmada edebiyat açısından değil de sosyolojik açıdan bir inceleme yapılan yaşlılık üzerine, yaşlılığı ve yaşlıyı ele alan atasözleri dikkate alınmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik çözümlemesi tekniği (Bilgin, 2006 ve Gökçe, 2006) ile yaşlı ve yaşlılıkla ilgili Moğol ve Türk atasözleri incelenmiştir. Benzer olan atasözleri ve anlamları yaşlılığın ne anlam taşıdığı (olumlu, olumsuz, doğrudan bir öğüt içerme) yönünden değerlendirilmiştir. Moğol atasözleri Moğol dilinde ve Türkçe'de verilmiştir. Üstlerinde yer alan numaralar Gül'ün (2010) kitabında atasözünün numarasını göstermektedir. Ayrıca benzer olan Türk atasözü

de altında verilerek değerlendirme yapılmıştır. Türk Atasözleri TDK atasözleri ve Deyimler (Aksoy, 2009) kitabından alınmıştır. Moğol atasözlerindeki şiirsel yapı dikkat çekici bir biçimde öne çıkmıştır. Bu durum kısmen Türk atasözlerinde de geçerlidir.

Yaşlılık sosyolojisinde teorilere dikkat ettiğimizde ilk teorilerin fonksiyonalizmin etkisinde ortaya çıktığını yaşamdan geri çekilme, rol, etkinlik ve devamlılık teorileri olduğu dikkati çekmektedir. İkinci kuşak teoriler ise sosyal etkileşim teorilerinin paralelinde gelişmiş olan sembolik etkileşim teorisi, etiketlenme teorisi, sosyal çöküş teorisi, sosyal yeniden yapılanma teorisi, sosyal alış-veriş teorisi, yaşlılığın politik ekonomisi ve sosyo-çevresel teoridir. Üçüncü kuşak teoriler ise daha yakın döneme ait psikolojik temelli ve bireyselliğin öne çıktığı fenomenoloji, eleştirel teori, feminist teori ve post-modern teorilerdir (Canatan, 2012: 365)

Fenomenologlar, yaşlanmanın gerçeklerini yaşın doğasını ve çeşitli şekillerde yaşlanmanın ne olduğu, kimleri ilgilendirdiği ve nasıl tarif edildiği gibi konuları sorgulamaktadır. Fenomenologların vurgusu anlama üzerinedir. Yaşlılıktaki bireysel süreçlerin sosyal tanımlarının ne olduğunu ve sosyal yapılar tarafından etkilenişini anlamaya çalışırlar. Fenomenologlara göre teoriler gerçekliği inşa etmekle kalmaz, insanların günlük yaşamlarını da inşa eder. Gubrium, bakım kalitesinin kişisel anlamını ve bakım evlerinde kalanların yaşam kalitesini araştırırken, onların yaşam hikâyelerini kullanmıştır. Yaşla ilgili gerçekler ve yaşla ilgili kavramlar sosyal olarak inşa edilmektedir. Örneğin; yaşlıları bağımlı, aseptüel, kırılğan ya da marjinal olarak etiketlemek gibi. Sosyal yapı ve iktidarı dikkate almak yerine bu tanımlamaların sosyal inşalarla nasıl ortaya çıktığına odaklanır. Gubrium ve Diamond gibi sosyal inşacılar ve fenomenologlar, yaşlılık tecrübesinin değişik görüntülerini elde edebilmek için bireysel etkileşimlere odaklanır, etnografik ve daha niteliksel yöntemlere yönelmektedir. Sosyal inşacıların perspektifinden, yaşlılığın, yaşlanmanın içinde olduğu ekonomik, kültürel, tarihi ve toplumsal bağlam ile ortaya çıkan değişiklikler dikkate alınır. Sosyal yapılaşmacı yaklaşımlara göre var olan yaşlı kavramının bozulmasına ve bireyin kendi durumuna göre yaşlılık deneyimlerine bakılmasına ihtiyaç vardır. Bu da gerontologların sadece sorunlu alanlara ya da yaşlıların karşılaştıkları problemlere değil, onların güçlü, esnek, engellerin üstesinden gelebilen olumlu sürdürülebilir yönlerine de odaklanmak gerektiğini göstermektedir (Canatan, 2012: 373-374). Aşağıda incelenen Atasözlerinde yaşlılığın hem olumlu hem de olumsuz yönleri dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmıştır.

II. BULGULAR: YAŞLILARI TOPLUMDA DEĞERLİ GÖREN VE ONLARIN TECRÜBELERİNE ÖNEM VEREN ATASÖZLERİ

Toplumsal değerler içinde tecrübenin, birikimin bir değer olarak oldukça önemli bir yer aldığı dikkati çekmektedir. Geleneksel toplumda yaşlının ne kadar değerli olduğu anlaşılmaktadır. Geleneksel toplum düzeni hiyerarşik yapı içinde en üst statüye yaşlıları yerleştirmiştir. Geleneksel toplumda iktidar sahibi yaşlıdır. Toplumsal düzenin sürdürülmesi, ahengin bozulmaması için iktidar sahibi yaşlıyı öne çıkarıp, gençleri tecrübe sahibi yaşlıya yönelterek yaşlının otoritesi ve iktidarı pekiştirilmiş oluyor. Aşağıdaki Atasözlerinde (113, 220, 593, 628) bu durum açıkça görülmektedir.

113

Arts zamanı üner saihan,

Ahmad hünii surgaal saihan

Ardıç, (Sandal) ağacının kokusu güzel,

Yaşlı insanın öğüdü güzel.

Büyüğünden öğüt al. (Türk Atasözü)

220

Buurlaas üg sons,

Bolsnoos am hür.

İhtiyardan söz dinle,

Pişmiş yemekten (azda olsa) tat.

(Moğol geleneğinde pişmiş yemekten mutlaka tadılmalıdır. O yemekten yenilmeden gitmenin uğursuzluk getireceğine inanılır)

Ulu sözü dinlemeyen uluya kalır. (Türk Atasözü)

Büyüğünün sözünü dinlemeyen yanılır. (Türk Atasözü)

Büyüğünün sözünü dinlemeyen yorulur. (Türk Atasözü)

593

Sain tömör zevrevç heregtei,

Sain hün ötlövç hündtei.

İyi demir eskileşmişse de gereklidir,

İyi insan yaşlansa da saygılıdır.

Ulular köprü olsa basıp geçme.(Türk Atasözü)

628

*Tömriin sainıg darhan medeh,**Töriin sainıg övgöd medeh.*

Demirin iyisini usta bilir,

Hükümetin iyisini yaşlılar bilir.

Ulular ile urgan çekişme. (Türk Atasözü)

III. YAŞLILIKLA GENÇLİĞİ KARŞILAŞTIRAN ATASÖZLERİ

Burada yine tecrübenin önemi vurgulanırken, gencin tecrübesizliği öne çıkarılmaktadır. Gencin yaşlıya muhtaç oluşu, yaşlının aklının gençten ileride oluşunun altı çizilmektedir. Bunu yanında gençlikten yaşlılığa taşınması gerekenler ya da gençken yaşlılık için yapılacaklar belirtilmektedir (386). Bu gruptaki Atasözlerinde fiziksel ve mental bir karşılaştırma da bulunmaktadır. Gençliğin fiziksel gücü yaşlının dermansızlığına karşı bir avantaj olarak gösterilirken, yaşlının olgunlaşmış hata yapmayan tecrübelerine dayanan aklı gencin tecrübesizliğine karşı bir avantaj olarak durmaktadır (727, 728, 660, 258). Fakat hızlı sosyal değişme sürecinin yaşandığı günümüz toplumunda sürekli yenilenen teknoloji ve mühendislik eski iş yapma biçimini ve eskiden gelen tecrübe ve birikimlerin değerini azaltmış görünmekle birlikte özellikle sosyal hayata dair yapılması gerekenler yönünden tecrübelerin değeri azalmayıp artmaktadır. Günümüzde hayatında başarıyı yakalamış yaşlı insanların hayat hikâyelerinin kitap haline getirilmesi ve bu eserlerin çok satanlar listesine girmesi basit bir tesadüf değildir.

727

*Zaluu hün genen,**Övgön hün haşir.*

Genç insan tecrübesiz,

İhtiyar insan güngörmüş.

Genç bilse ihtiyar yapabilse. (Türk Atasözü)

728

*Zaluu hün huruu nemehed**Höşgin hün uhaan nemdeg.*

Genç insan parmağını katarken,

İhtiyar insan aklını katar.

Genç bilse ihtiyar yapabilse. (Türk Atasözü)

258

*Deeliin şine n'**Hünü huçin n'.*

Kıyafetin yenisi,

İnsanın yaşlısı.

Adamın başı büyük olana kadar yaşı büyük olsun.(Türk Atasözü)

386

*İdertee surahgüi bol,**Ötölsön hoinoo gemşiltei*

Gençken öğrenmezsen,

Yaşlandıktan sonra pişman olursun.

Ne korsan çanağına o gelir kaşığına. (Türk Atasözü)

660

*Uragşgüi zaluugaas,**Uhaalag höşgin deer.*

Başarısız gençten

Akıllı ihtiyar iyidir.

Koca öküz çizgiyi doğru çeker. (Türk Atasözü)

Eski kurt yolunu şaşırılmaz. (Türk Atasözü)

IV. GENÇLİĞİ YAŞLILIĞA YEĞLEYEN (YAŞLILIĞA GÖRE DAHA DEĞERLİ GÖREN) ATASÖZLERİ

Bu Atasözlerinde gencin fiziksel enerjisi, hızı, gücü kuvveti gibi gençlik özellikleri ön plana çıkararak yaşlının fiziksel olarak gerilemesiyle ve yetersizlikleriyle karşılaştırılmıştır (630, 729, 730, 794, 744). Gençliğe imrenme, imkân olabilsen tekrar geçmişe dönme isteği var, fakat bunun imkansızlığı dile getirilmiştir. İnsanlar genellikle içinde buldukları durumdan hoşnut olmayıp daha farklı bir durumda olmak isterler. Yaşlılık döneminde güçten düşme yetersizlikler yaşama yaşlının “ah keşke genç olsam” demesine ve gençlere imrenmesine sebep olmaktadır. Atasözünün burada iki mesajı bulunmaktadır (630). Bir yandan gençliği överken diğer yandan da yaşlılığın olumsuz olduğu örtük mesajı verilmektedir. 729’da genç insanın değer görme arzusu yaşlı insanın ise dünyadan geçmiş, her şeyden vazgeçmiş yorgun hali vurgulanmıştır. 729, 730, 794’te yaşlılıkta yorgunluk, güçsüzlük vurgusu yoğun olarak işlenmiştir. 744’te ise genç insanın tecrübesizlikle birleşen sertliği, katılığı ve karşısındakilere yaşattığı zorluk kirpinin dikenini yoluyla anlatılmıştır.

630

*Tsagiin saihan havar,**Nasrı saihan zaluu.*

Zamanın güzeli ilkbahar,

Yaşın güzeli gençlik.

Gençliğin lezzeti dinçlik (Türk Atasözü).

Gençlik uçan kuştur (Türk Atasözü).

İhtiyarlık naçar iştir (Türk Atasözü).

Gençliğin kıymeti ihtiyarlıkta bilinir (Türk Atasözü).

729

*Zaluu hün nerd durtai,**Höşgin hün derend durtai.*

Genç insan itibarı,

İhtiyar insan yastığı sever.

Ulu kuş yavaş uçar (Türk Atasözü).

730

*Zaluu hün yavan jargadag**Höşgin hün suun jargadag.*

Genç insan yürüyerek,

İhtiyar insan ise oturarak mutlu olur.

794

*Züdersen morind joloo hünd,**Yadarsan höşind am’sgal hünd.*

Yorulmuş ata yolculuk zor,

Yorulmuş ihtiyara nefes almak zor.

İhtiyarlık insanı her şeyden geçirir (Türk Atasözü).

Gitti gelmez gençlik, geldi gitmez ihtiyarlık (Türk Atasözü).

744

*Zaraamı üs örgöstei,**Zaluu hün omogtoi.*

Kirpinin tüyü dikenli,

Genç insan sinirli.

Genç beyle, küheylan atla geçinmek zor.(Türk Atasözü)

V. YAŞLILIK DÖNEMİ İÇİN ÖĞÜT VEREN ATASÖZLERİ

Bu Atasözleri yaşlıların durumunu gençlere anlatarak öğüt vermektedir. Gençken fazla yıpranmanın yaşlılığı zorlaştırdığı vurgulanmaktadır. İnsanların gençken yaşlılığını düşünerek enerjisini, parasını harcaması gerektiğini işaret etmektedir (415, 734, 735). Bir başka deyişle gençlere güçten düşmüş yaşlılık günleri için birikim yapma öğütünü vermekte, nasihat etmektedir. 731’de gençlere, yaşlılara nasıl davranılması gerektiği bilgisi verilmektedir. Bugün “aktif yaşlanma” kavramı yaşlılık sosyolojisinde önemli bir kavramdır. Bu kavram insanların eğer gençlikte bilinçli yaşarlarsa yaşlandıklarında hala aktif olabileceklerini ileri sürmektedir.

Aktif yaşlanma yaşlılıkta görülen kronik hastalıklar ve sağlık harcamalarını da etkilemekte, yaşının sosyal refahını da belirlemektedir. Bu bağlamda “gençlikte nasıl gittiğin yaşlılıkta belli olur” Moğol atasözü çok doğru bir öğüt vermektedir.

731

*Zaluu хүнд сургамј heregtei,**Höşgin хүнд örgömј heregtei.*

Genç insana tavsiye gerekli,

İhtiyar insana da saygı gerekli.

Ulular köprü olsa basıp geçme. (Türk Atasözü)

415

*Jildee sain yavsan n'**Şinelehed haragdah,**Zaluudaa sain yavsan n'**Ötlöhöd haragdah.*

Bir yılda nasıl gittiğin,

Yeni yılda belli olur;

Gençlikte nasıl gittiğin,

Yaşlılıkta belli olur.

Gençlikten kocalığa pay bırak. (Türk Atasözü)

Gençliğine bak ihtiyarlıkta yak. (Türk Atasözü)

Gençliğin kıymeti bilinince ihtiyarlığın şikayeti az olur. (Türk Atasözü)

734

*Zaluu nasand züs çimeg,**Ötlöh nasand ed çimeg.*

Gençlikte görünüş süs,

Yaşlılıkta mal süs.

İhtiyara yoksulluk güç. (Türk Atasözü)

İhtiyarı gençleştiren paradır. (Türk Atasözü)

735

*Zaluudaa zovbol,**Ötlöhödö jargana.*

Gençken zorluk çekince,

Yaşlılıkta mutlu olursun.

Gençlikte taş taşı kocalıkta ye aşı. (Türk Atasözü)

Gençlikte para kazan kocalıkta kur kazan. (Türk Atasözü)

VI. YAŞLILIK HAKKINDA OLUMSUZ ANLAM VEREN ATASÖZLERİ

Bazı Atasözleri yaşlılığı bilgelik olarak görmeyip daha çok acizlik, düşkünlük ve başkasına bağımlılık olarak görmektedir. “İnsan yaşlanınca çocukların maskarası olur” sözünün belirttiği gibi yaşlılığı olumsuz bir anlam yüklemektedir. Bu atasözü fonksiyonalist bir bakış açısı sergilemektedir. Toplumun herhangi bir üyesi topluma bir fayda üretmiyorsa gereksizdir ya da toplumda değeri düşük bir fayda üretebilir pragmatist anlayışını taşımaktadır. İnsanın gelişim dönemlerinde geriye dönüş yoktur. Her dönem değişmez bir sıra ile yaşanır. Doğumdan yetişkinliğe kadar her yönden bir gelişme gösterse de yetişkinlikten sonra, özellikle fiziksel olarak yavaş yavaş gerileme başlar. Bu gerilemeyi tersine çevirmenin yolu yoktur. Gerçi böyle bir hikâye 2008’de “Benjamin Button’ın tuhaf hikâyesi” adlı Brad Pitt’in başrolünü oynadığı F. Scott Fitzgerald’ın senaryolaştırıldığı ve David Fincher’in yönettiği filmde vardır. Benjamiin 80 yaşında bir yaşlı olarak dünyaya gelir ve giderek gençleşir o esnada trajikomik olaylar yaşar.

733

*Zaluu nas hüseed olddoggüi,**Höşgin nas husaad arildaggüi.*

Gençliği dilesen de bulamazsın,

İhtiyarlığı arıtsan da silemezsin.

Gençliğin kıymeti ihtiyarlıkta bilinir. (Türk Atasözü)

Gençlik ileriye, ihtiyarlık geriye bakar. (Türk Atasözü)

200

Buh högşirvöl byaruunu doog,

Hün högşirvöl hüühdiin doog.

Boğa yaşlanınca dananın maskarası,

İnsan yaşlanınca çocukların maskarası.

Kurt kocayınca köpeğin maskarası olur. (Türk Atasözü)

İhtiyarlık maskaralık. (Türk Atasözü)

SONUÇ

Bu çalışmada incelenen Moğol ve Türk Atasözleri aynı ya da benzer anlamlara sahip olarak iki toplumun yaşlılık hakkında geçmişten günümüze ulaşan sözlü tarihi ve sözlü toplumu ortaya koymaktadır. Toplumsal yaşantıda tecrübe geçmişte önemli bir yere sahipken günümüzde teknoloji bunun yerini almaya başlamıştır. Bir başka deyişle hali hazırda toplumda yaşlılar gençler kadar değer görmemekte ya da geleneksel toplumda eskiden var olan değerlerini yitirmeye başlamışlardır. Atasözleri her ne kadar geçmişte de bir sosyal değişimin var olduğuna işaret etse de bugünkü kadar hızlı bir değişim olmadığı açıktır.

Toplumda bireylerin yaşlılara ayrımcı davranmaması, önyargılı olmaması hatta onların yaşantılarına destek olması gerekmektedir. Bu nedenle gençler ve yaşlılar arasında sosyal ilişkileri geliştirmeye uygun kuşaklar arası dayanışmayı sağlayacak tedbirlerin alınması gerekmektedir. Aksi halde geçmiş ve gelecek arasındaki köprüler kurulamayacağından değerlerin geleceğe aktarılması da zor olacaktır.

Yaşlılıkta gerileme istenmeyen bir şeydir, durdurulamaz ancak günümüz teknolojisi sağlıktaki gelişmeler yaşlanmayı yavaşlatmanın yollarını aramakta ve olabildiğince geç elden ayaktan düşmenin yolunu bulmaya çalışmaktadır. Fakat gelecekte toplumlarda uzun yaşama imkânı arttıkça bakıma muhtaç çok ileri yaşta yaşlıların çoğalacağı da bir gerçektir. Toplumların bu gerçeğe göre hazırlanması bireylerin gençlikte sağlığının kıymetini bilmesi ve yaşlılığa hazırlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aksoy, Ömer Asım ve diğerleri, TDK. (2009) *Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler I-II*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 4. Baskı.

Bilgin, Nuri. (2006) *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi, Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, Ankara: Siyasal Yayınevi.

Canatan, Ayşe. (2012) "Yaşlılar ve Toplum", *Yetişkinlik ve Yaşlılık Gelişimi ve Psikolojisi* içinde editörler Hasan Bacanlı ve Şerife Işık, İstanbul: Açılım kitap.

Gökçe, Orhan. (2006) *İçerik Analizi, Kuramsal ve Pratik Bilgiler*, Ankara: Siyasal Yayınevi.

Gül, Bülent. (2010) *Moğol Atasözleri*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Güriz, A. (2006) *Atasözleri ve Halk Deyimleri Işığında Türk İnsanı*, Ankara: Phoenix.

Neuman, W. L. (2009) *Toplumsal Araştırma Yöntemleri*, cilt 2, İstanbul: Yayınodası Yayıncılık.

Parlatır, İ. (2010) *Atasözleri*, Ankara: Yargı Yayınevi.

Yurtbaşı, Metin. (2012) *Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü*, 10. Baskı İstanbul: Excellence Basım Dağıtım.